

КОШЕТАР Уляна Петрівна,

*кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії
НН ГМІ НАУ*

ПРОБЛЕМА ПОСТСЕКУЛЯРНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Секуляризаційні процеси розвиваються спіралеподібно. Модернізація передбачає розподіл суспільства на дві групи-антиподи та характерна переважно для моноконфесіальних суспільств і відбувається у формі антирелігійної боротьби. Зазначене стає поштовхом для нівеляції релігійності. У якості поміркованого прикладу можемо згадати наслідки Французької революції, а наступним етапом стає десакралізація та квазірелігійність у період розвитку та занепаду СРСР. П. Бергер аналізуючи зазначений розвиток секуляризаційних процесів, наголошував на змінах у ставленні особистості до феномену «святе» та «святість». Людина втрачає віру у «святе», змінює цінності (абсолютні отримують ознаку релятивності та умовності). Мораль відчужується та приватизується, що призводить до втрати сенсу життя та кризовим девіантним проявам. Інший сценарій секуляризації передбачає релігійний плюралізм (за відсутності антиклерикальних виступів та збереженні толерантного ставлення до будь-яких релігійних уявлень). У сучасному світі зазначена модель репрезентовані Сполученими Штатами.

Сучасні дослідники зазначають, що секуляризація укорінює квазірелігійні процеси. У секулярному суспільстві релігія набуває нові форми, які мають безперечний іноді чітко спланований маніпулятивний вплив на особистість, електорат у цілому та вплив на політичні та соціальні процеси. На думку Т. Парсонса західна соціальна система ґрунтується на християнських цінностях, що створює передумови суто конфесійно забарвленого прямого та опосередкованого впливу на політичну, соціальну, культурологічну діяльність особистості. К. Шмітт наголошував на релігійно визначених певних категоріях політичного дискурсу інформаційного суспільства. Наприклад, прослідковується зв'язок у трактуванні понять «влада», «суверенітет» у теологічній та секулярній традиціях. Ч. Тейлор писав, що у сучасному суспільстві релігії та церкві належить чільне місце та вони мають значний вплив на вибір певною спільнотою вектору розвитку.

Ю. Хабермас у 2002 р. у праці «Віра та знання» актуалізував термін «постсекулярність», запропонований у 1966 р. ХХ ст. Е. Грілі, та зазначив, що наступні терміни як «автономія», «відповідальність», «визволення», «виконання», «виправдання», «індивідуальність», «інкорпорація», «інновація», «інтерналізація», «історія», «пам'ять», «екстерналізація» зберегли вихідне теологічне значення з урахуванням деяких змін з огляду на осучаснення.

Р. Белл запропонував п'ять етапів генези релігії: примітивний (наївний), архаїчний, історичний, ранньосучасний та сучасний. Учений показав здатність релігії еволюціонувати, створювати умови для сталості існуючих соціальних інститутів, сприяти зміні існуючих норм та цінностей, впливати на подальший розвиток людства. К. Уїлбер присвятив дослідження поступу релігійної свідомості – від архаїчно-магічного, міфологічного, раціонального, плюралістичного до інтегрально-релігійного. Останній трактується як заключний щабель толерантної релігійності в умовах глобалізованого суспільства. Зазначені дослідження мали на меті визначити місце релігії (функцій, впливів) у процесі формування основних тенденцій сучасного глобалізованого світового розвитку. Спричинили формування, у межах академічного розуміння тенденцій сакрального та секулярного, нової парадигми – постсекуляризму, яка є визначною для характеристики глобалізаційних процесів. Постсекуляризм не можна ототожнювати з ідеєю так званого «повернення» релігії на основі ренесансу, інституалізації та домінування певних уявлень. Він характеризується певною симфонією релігійної та світської свідомості, яка ґрунтується на толерації відносин релігійної та секулярної свідомості за визнанням чільної ролі (примату) секулярного ладу, певного цезаропапізму з елементами інституціонального відокремлення держави та церкви. На сучасному етапі існує невирішена проблема, пов'язана із визначенням принципу «світськість». Зазначене генерує задачу для філософів, що полягає у визначенні для інформаційного суспільства місця релігії та релігійних інституцій у правовій державі та характері впливів конфесій на електорат, характер взаємодії релігії та геополітики.

Релігійні інститути мають на меті збільшити вплив на суспільні процеси, піддають критиці секулярні права та свободи наголошуючи на перевагах (духовних) релігійних цінностей, використовуючи підміну понять, проголошуючи переваги канонічного права, що ґрунтується на канонах та догматах. Релігія як один із визначних феноменів впливає на сучасне мультикультурне суспільство, яке можливо трансформувати, використовуючи ідею екуменізму.